

Importanța Parlamentului ca instituție de stat

Dumitru VIERIU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
avocat, Baroul București,
România

SUMMARY

A remarkable phenomenon of the contemporary era is the affirmation, along with traditional diplomacy, parliamentary diplomacy. It is in neindoielnic amplificării and diversificării problems with which mankind is confruntata at the threshold of the next millennia, as well as unprecedented growth and importance of the role of parliaments in all democratic societies.

Motto: „Parlamentul nu este un congres de ambasadori care exprimă interese diferite și ostile, pe care fiecare urmărește să le păstreze... Parlamenul este adunarea deliberativă a unei singure națiuni, având un singur interes, ca un întreg...”
*Edmund Burke (1729 – 1797)*¹

Definit ca „organ de stat colectiv, compus, în general, dintr-un număr important de membri aleși și care reprezintă interesele unei întregi populații, legiferează și controlează executivul”;² Parlamentul României, singurul detonator al puterii de a reglementa prin lege relațiile sociale, emite legi constituționale, legi organice și legi ordinare (art. 72 din Constituție). Inițiativa legislativă aparține guvernului, deputaților, senatorilor, precum și unui număr de, cel puțin, 250.000 de cetățeni cu drept de vot. Nu pot face obiectul inițiativei legislative a cetățenilor problemele fiscale, cele cu caracter internațional, amnistia și grațierea (art. 73, alin.1 din Constituția României). Parlamentul apare în Principatele române în deceniul al patrulea al secolului trecut, într-o perioadă de profunde transformări social – economice și politice care marcau trecerea de la feudalism la capitalism. Prin Regulamentele Organice ale Țării

Românești (1831) și Moldovei (1832) – primele legiuri cu caracter constituțional cunoscute la noi – se instituia între cele două principate câte o Adunare Obstească cu menirea de a elabora propuneri și proiecte de legi, de a îngrași într-o oarecare măsură puterea executivă și de a face cunoscute domnitorului nevoile și dorințele țării. Recrutate exclusiv din rândul boierimii de diferite trepte, Adunările Obștești nu aveau putere de legiferare caracteristică parlamentelor moderne. Înființarea acestor instituții parlamentare incipiente reprezintă totuși o primă concretizare a principiului modern al separării puterilor în stat, puteri concentrate până atunci exclusiv în mâinile șefului statului (domnitorul) care le exercită în chip absolut, împreună cu favoriții săi, precum și a principiului reprezentativ, întrucât membrii Adunărilor Obștești erau desemnați prin alegeri.

Principala inovație a „Statutului” a con-

stituit-o însă introducerea, pentru prima dată în organizarea statală a României a sistemului bicameral, prin înființarea, pe lângă Adunarea Legislativă, a unei camere superioare, Corpul Ponderator, denumire înlocuită ulterior de aceea de Senat. Noul organism avea în compunerea sa membri de drept și membrii numiți de domnitor. Senatorii de drept, în număr de nouă, erau cei doi mitropoliți ai țării, episcopii eparhiilor, primul președinte al Curții de Casație și cel mai vechi dintre generalii de activitate. Restul senatorilor, în număr de 64, erau numiți în felul următor: jumătate din persoanele care exercitaseră cele mai înalte funcții în stat sau puteau justifica un venit anual de 300 de galbeni, jumătate dintre membrii consiliilor generale ale județelor, câte unul din fiecare județ, de pe o lista de trei candidați aleși de consiliul județean dintre membrii săi. Jumătate urma să fie înnoită din trei în trei ani, prin tragere la sorți, cei ieșiți putând fi renumiți. Președintele de drept al Senatului era mitropolitul primar al țării asistat de un vicepreședinte numit de domnitor, ceilalți membri ai biroului fiind aleși de senatori. Cu explicația bugetului statului, a cărei votare era de competența exclusivă a Adunării, Senatul putea adopta, amenda sau respinge orice lege care în prealabil trecuse prin Cameră, stabilindu-se, după caz, și procedura de urmat. Senatul era întotdeauna abilitat să se pronunțe asupra constituționalității legilor, atribuție exercitată anterior de Comisia Centrală de la Focșani și, de asemenea, era singurul drept de a primi petiții și de a le discuta. Regimul autoritar instituit de Alexandru Ioan Cuza la 2 mai 1862 nu a durat decât vreo 2 ani. După abdicarea silită a domnitorului, la 11 februarie 1866, a fost convocată o Adunare Constituantă care a dezbătut și votat o nouă Constituție, primul act fundamental elaborat exclusiv de români, după un model belgian ce nu a fost supus aprobării puterilor garante. Constituția din 1866 a stabilit echilibrul

între principalele puteri ale statului, a conferit Parlamentului atribuțiile sale firești de organ legislativ. Sistemul bicameral a fost menținut, însă noul Senat nu mai era un corp numit, ci unul ales. Potrivit Constituției, puterea legislativă se exercita colectiv de către domnitor și de Reprezentarea Națională compusă din Adunarea Deputaților și de Senat.³

În pofida limitelor sale, Decretul-lege din 1918 a avut o importanță istorică. El a abolit sistemul electoral cenșitar și a introdus pentru prima dată în România votul universal. Ales prin vot universal, Adunarea Deputaților și Senatul au devenit organisme democratice, fapt ce a marcat o nouă etapă în evoluția regimului parlamentar românesc. Un rol important în ceea ce privește configurația politică a Parlamentului în perioada dintre cele două războaie mondiale l-a avut legea electorală din 27 martie 1926. Aceasta se îndepărta sensibil de la prevederile Constituției din 1923 sub mai multe aspecte. Astfel, admiterea și desemnarea deputaților nu se mai făcea de către corpul electoral al județului (cum prevedea art. 65 din Constituție), ci de către corpul electoral al întregii țări, atribuindu-i-se fiecărei grupări politice un număr de deputați, după totalul voturilor obținute pe întreaga țară. Erau create noi organe electorale – grupările sau partidele politice – care deveneau titulari de mandate de deputați, în timp ce Constituția îi proclama deputați pe aleșii grupărilor politice; se renunța la principiul reprezentării proporționale în raport cu ocupația, astfel încât unele județe restrânse ca teritoriu și populație puteau beneficia de un număr mai mare de deputați decât altele cu o întindere mai mare și mai mulți locuitori.

În perioada 1930 – 1937, instituția parlamentară a fost supusă unui proces de coeziune, fiind atacată și subminată atât de forțele de dreapta, în funcție de Garda de Fier, cât și mai ales de regele Carol

al II – lea. Încă de la urcarea sa pe tron în iunie 1930, acesta a acționat constant pentru creșterea rolului monarhiei în viața de stat, pentru compromiterea instituțiilor democratice și a sistemului politic bazat pe partide, urmărind crearea condițiilor propice pentru instaurarea unui nou regim de autoritate personală. Profitând de confuzia politică creată după alegerile din 20 decembrie 1937, când niciun partid nu a obținut un număr suficient de voturi pentru a putea forma guvernul, regele Carol al II-lea a instaurat, la 10 februarie 1938, regimul său de autoritate personală. S-a pus astfel, practic, capăt regimului parlamentar din România. Prin Constituția din 20 februarie 1938, promulgată de Carol al II – lea la 27 februarie 1938, deși se mentine principiul conform căruia puterea emana de la natiune, precum și principiul separării puterilor în stat, în realitate întreaga putere era concentrată în mâinile regelui. Corpurile Legiuitoare – Camera și Senatul – au fost menținute, dar au fost depozitate de puterile lor firești, devenind în realitate un auxiliary al puterilor executive. Responsabilitatea Guvernului în fața Parlamentului a fost, practic, desființată. Camera și Senatul își păstrau dreptul de inițiativă legislativă, dar numai prin legile de interes general care puteau fi însă respinse prin votul regelui.

Constituția din 1938 a adus importante schimbări în direcția restrângerii caracterului democratic al votului, care și până atunci avea unele limite serioase. Parlamentul statuat prin Constituția din februarie 1938 și-a încetat existența odată cu prăbușirea regimului autoritar al lui Carol al II-lea care la 6 septembrie 1940 a fost silit să abdice. Acestui regim i-a succedat cel al generalului Ion Antonescu, proclamat conducător al statului, care timp de patru ani a guvernat țara fără Constituție și fără Parlament, prin decrete – legi.

În timpul domniei regelui Mihai I, după 8 decenii de existență, sistemul bicameral

era desființat, văzând în Senat un obstacol în calea instaurării domniei lor politice.

Revoluția din decembrie 1989, desființând toate structurile statului comunist, inclusiv Marea Adunare Națională, a deschis calea României spre un regim democratic și parlamentar. Noile reglementări constituționale restabilesc sistemul bicameral, Senatul nemaifiind o cameră superioară și având aceleași prerogative ca și Adunarea Deputaților. Ca orice regim parlamentar, camerele își stabilesc singure regulamentele de organizare și funcționare, își aleg un birou permanent al cărui președinte era ales pe durata mandatului în timp ce membrii lor sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Deputații și senatorii se bucură de imunitate și inviolabilitate. De asemenea, este prevăzută incompatibilitatea între mandatul de deputat sau de senator și exercitarea unei funcții publice și autoritare, cu excepția celei de membru al guvernului, iar inițiativa legislativă aparține atât Guvernului, deputaților sau senatorilor, cât și în anumite condiții unui număr de, cel puțin, 250 000 de cetățeni cu drept de vot, prevedere care nu a existat până acum în legislația constituțională românească. Constituția stabilește și modalitățile de mediere între cele două camere în caz de divergențe asupra unui proiect de lege, stipulează faptul că promulgarea legii se face de către președintele României în, cel mult 20, de zile de la primire, acestea neputând cere Parlamentului decât o singură dată reexaminarea ei și înființează Consiliul Legislativ ca organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării legislației.⁴

„Politica externă nu este a unui partid, este a țării, iar în politica internațională nu sentimentalitatea trebuie să domine, ci reflecția cea mai rece trebuie să dicteze.” Titu Maiorescu

Un fenomen remarcabil al epocii con-

temporane îl constituie afirmarea, alături de diplomația tradițională, a diplomației parlamentare. Aceasta se datorează în mod neîndoielnic amplificării și diversificării problemelor cu care omenirea este confruntată la pragul dintre cele două milenii, dar și creșterii fără precedent a rolului și importanței parlamentelor în toate societățile democratice.⁵

Tablou atât de eterogen al vieții internaționale – în care, din păcate, se întâlnesc nu numai evoluții pozitive, dar și numeroase conflicte, situații de criză, fenomene nocive, legate de amplificarea acțiunilor teroriste, a traficului de droguri etc. – solicită din partea unanimității întregi metode noi, proceduri și forme adecvate de abordare și soluționare.

Parlamentele reprezintă prin definiție o sinteză a tuturor forțelor politice, cărora electoratul le-a acordat girul său. Diversitatea formațiunilor politice care nu sunt reprezentate în lumea parlamentară ca și gradul de eficiență al parlamentelor să fie uneori mai mare decât al diplomației „tradiționale”. În multe momente de cotitură în viața unor țări, parlamentele au acționat unitar, în ciuda diversității opiniilor politice ale celor care le compuneau.

Parlamentul apare în gândirea practică și politică în epoca revoluțiilor democratice și constituie o manifestare a preocupării de a asigura un mecanism politic prin care guvernarea unei țări să reflecte interesele tuturor claselor și categoriilor sociale, emancipate de privilegiile feudale. Prin intermediul acestei instituții, gânditorii și omenii politici adversari ai guvernării absolutiste tind să înfăptuiască principiul suveranității poporului, ideea că nicio dispoziție nu poate fi adoptată de puterea centrală dacă nu poartă sancțiunea prealabilă a reprezentanților acestuia, reuniți într-un for central și chemați să adopte întreaga legislație. În perioada contemporană, se poate observa o dezbatere în practica dreptului constituțional legată de

următoarea dilemă: existența unui Parlament unicameral sau bicameral. Desigur, trebuie menționat încă de la început, că bicameralismul, în teorie, este asociat îndeosebi statelor federale. Pe glob, doar Insulele Canare au parlament unicameral, deși formează o federație. Unicameralismul beneficiază de mai multă aderență în statele unitare.

Atunci când încercăm să decidem dacă vom prefera un Parlament unicameral sau unul bicameral, se cuvine să rememorăm câteva fapte de bază referitoare la originile instituției parlamentare. Istoriceste, în mai multe state, instituția Parlamentului se trage din adunările medievale ale stărilor privilegiate, lărgindu-și aria de reprezentare odată cu democratizarea modulului de alcătuire a națiunii suverane. În alte state, Parlamentul a luat naștere prin ruptura cu un vechi regim politic considerat nedrept și nereprezentativ și prin întemeierea unei reprezentanțe naționale complet noi.

Formele de alcătuire a parlamentelor moderne au fost diverse. În unele state opțiunile inițiale s-au păstrat timp de decenii și chiar secole, în altele au avut loc una sau mai multe modificări ale sistemului constituțional. În cele ce urmează ne propunem să expunem două exemple de state unitare, care au Parlament bicameral (Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord), respectiv unicameral (Finlanda). Anglia este statul în care parlamentarismul, în înțelesul său modern, ia naștere încă din primele forme ale existenței sale, se remarcă structura sa bicamerală (Camera Lorzilor joacă rolul camerei superioare, iar Camera Comunelor – al celei inferioare). Merită menționat faptul că evoluția raporturilor dintre cele două camere a suferit modificări majore, în sensul câștigării preeminenței de către Camera Comunelor în detrimentul Camerei Lorzilor. Nu ne vom opri decât foarte succint asupra evoluției fiecărei camere, punând accentul pe atribuțiile de care beneficiază în prezent.

Camera Lorzilor și-a pierdut treptat rolul hegemonic în Parlamentul britanic, una dintre cauze fiind declinul nobilimii și aristocrației britanice.

Membrii Camerei sunt recrutați pe baze ereditare. Sunt numiți de Suveran la propunerea Primului-Ministru, iar din 1958 și femeile au dreptul de a fi acceptate. Componenta Camerei poate fi împărțită în patru categorii: înalții prelați (arată legătura strânsă între Stat și Biserică), nobilii, persoanele înnobilate de Regină, lorzii. Funcțiile actuale ale Camerei sunt următoarele: judiciară (joacă rolul unei Curți Supreme de apel în materie penală și civilă), de organ de deliberare a proiectelor ce-i sunt trimise de Camera Comunelor (se mizează pe imparțialitatea lorzilor), legislativă (pot exercita un drept de veto absolut, însă pe o perioadă limitată de timp), constituțională (servește Monarhului de a-și face cunoscută poziția față de programul Guvernului, prin mesajul Tronului) și funcția simbolică de dezvoltare a constituționalismului britanic. Prin metoda selectării membrilor săi, Camera Lorzilor are unul dintre cele mai anacronice sisteme electivă din zilele noastre. Prin contrast, Camera Comunelor a cunoscut o ascensiune continuă de la înființarea acesteia până în contemporaneitate.

Astfel, în prezent, concentrează întreaga putere legislativă sub aripa sa, având și funcția de control asupra Guvernului. Camera Comunelor este aleasă prin vot majoritarist, denumit și „the winner takes it all.” Acest tip de scrutin a ajutat și la decantarea unui sistem bipartidic, unde laburistii și conservatorii obțin cele mai multe mandate.

Al doilea stat asupra căruia vom stărui este Finlanda, având ca formă de guvernământ o republică parlamentară, al cărei for legislativ este monocameral. Parlamentul finlandez este organul reprezentativ suprem al poporului, fiind ales prin scrutin de listă, de către toți cetățenii cu drept de

vot care au vârsta minimă de 18 ani. Exercițiu puterea legislativă. Acestui for îi sunt supuse spre dezbatere și aprobare proiecte de lege de către Guvern. Acestea sunt prezentate Parlamentului într-o ședință plenară, urmând să fie transmise comisiilor parlamentare de specialitate. Ineditul sistemului parlamentar finlandez îl constituie tocmai aceste comisii. În total sunt în număr de 14 (formate din 17 membri permanenți și 9 supleanți), constituite pe întreaga durată a legislativului. Cu excepția legilor constituționale, care pentru a fi adoptate necesită două treimi din totalul deputaților, celelalte legi au nevoie de majoritatea simplă de voturi. De asemenea, un alt lucru interesant îl reprezintă existența unei Comisii Constituționale ce asigură rolul de control al constituționalității inițiativelor legislative. Prin prezentarea acestor tipuri de parlamentarism, am încercat să scoatem în evidență două modele care s-au impus cu succes în statele respective și care au influențat și alte țări în adoptarea unui astfel de sistem.

Punctul nostru de vedere este că România ar trebui să se îndrepte ori spre un bicameralism clasic, bine conturat (camere alese după modalități diferite, care să beneficieze de atribuții distincte, criterii diferite de selectare a membrilor celor două camere), ori spre un model de unicameralism (similar celui finlandez în care comisiile de specialitate au un rol important), la fel ca alte state europene, în care parlamentul monocameral este perfect funcțional. Desigur, pentru ca oricare dintre aceste modele să fie viabil, în România este necesar să fie îndeplinită o condiție esențială: mularea sa la particularitățile formei de guvernare românești, precum și reevaluarea portretului candidaților eligibili pentru un fotoliu în Parlament – este esențial ca aceste persoane să fie de o calitate politică și morală extraordinară pentru a se realiza un progres veridic în ceea ce privește organul reprezentativ al statu-

lui român. Credem cu tărie că într-un sistem unde oamenii de stat au o conștiință politică, civică și morală ridicată, precum și pregătirea necesară, implementarea unuia dintre aceste modele are din start o șansă de succes.⁷

De exemplu, în Franța, adunările separate reprezentând clerul sau nobilimea și „starea a treia” au fost înlocuite în 1789 cu o unică adunare reprezentând națiunea suverană. Derapajele din timpul terorii revoluționare au determinat directoratul să introducă un sistem bicameral care apoi s-a menținut cu unele întreruperi în momentele în care se trecea de la un sistem politic la altul (parlamente unicamerale au funcționat în Franța în timpul Republicii a II-a, în primii ani ai Republicii a III-a și în anii 1944-1946). Dacă în Franța sistemul bicameral s-a impus în dauna celui unicameral, în Danemarca un referendum pentru adoptarea unei noi constituții a abolit în 1953 Camera Superioară (Landsting) și a decis trecerea la un parlament unicameral (Folketing). În unele state, opțiunea pentru un sistem bicameral își are originea în tradiția promodernă (de exemplu, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, unde însă prerogativele Camerei Lorzilor au fost mult reduse). Într-un stat federal (de exemplu, Statele Unite și Republica Federală Germania, unde însă Senatul și Bundesrat-ul sunt alese altfel decât camerele inferioare), în alte cazuri ea a avut drept cauză efortul de a atribui uneia dintre camere rolul de a tempera excesele celeilalte camere a Parlamentului.⁸

Această din urmă preocupare stă la originea bicameralismului în România. După ce Regulamentele Organice și Convenția de la Paris din 1858 dotaseră Principatele cu adunări unicamerale, Cuza a instituit în 1864 Corpul Ponderator, iar Constituția din 1866 a păstrat sistemul bicameral, conferind Senatului, ales pe baza unui vot cenziar extrem de restrictiv, rolul de a proteja interesele marilor proprietari de pământ în

raport cu posibilele derapaje ale Adunării deputaților. Sistemul bicameral s-a menținut – cu modificări în modul de alegere a parlamentarilor și durata mandatelor – până în 1940 când Ion Antonescu a eliminat instituția Parlamentului. După război, Guvernul Groza, dominat de comuniști, a decretat în 1946 trecerea la sistemul unicameral prin desființarea Senatului. Această opțiune a fost doar un aspect al trecerii la un regim dictatorial, alegerile din 19 noiembrie 1946 fiind masiv falsificate, iar instituția parlamentară golită de semnificație politică pe durata întregului regim comunist din România. În 1990, C.P.U.N.-ul a optat relativ rapid și fără multe deliberări pentru un parlament bicameral. Bazată pe tradiția precomunistă, pe o anume precauție împotriva unei posibile tiranii a executivului și pe dorința unor membri ai C.P.U.N. de a-și găsi mai ușor un loc în legislativ mai numeros, această decizie a fost cosfințită de legea electorală din 1990 și de Constituția din 1991, nefiind cu adevărat pusă în discuție nici la revizuirea Constituției în 2003. A fost justificată opțiunea din 1990 pentru un parlament bicameral? Raspunsul la aceasta întrebare nu trebuie dat pe baza opiniei larg răspândite că Parlamentul României a fost slab performant în ultimele două decenii. De fapt, întrebarea corectă este dacă performanța Parlamentului ar fi fost bună, dacă s-ar fi adoptat unicameralismul.⁹ Raspunsul la această întrebare, ca și la cea corelată – dacă performanța ar fi putut fi și mai proastă – necesită o analiză mai amplă decât cadrul acestui articol. Pe de altă parte, întrebările de mai sus, deși legitime intelectual, nu pot fundamenta ele singure decizia pe care o luăm fiecare dintre noi la referendum. Această decizie trebuie să se bazeze pe criteriile pe care le considerăm importante cu privire la funcționarea sistemului politic și a instituției Parlamentului. Într-o societate democratică, parlamentul îndeplinește mai multe funcții. El reprezintă suverani-

tatea națiunii și asigură prin mecanismul delegării puterii convertirea voinței (majorității) populației în actul de guvernare, el adoptă legile și asigură controlul democratic asupra funcționării celorlalte puteri ale statului. Teoretic, toate aceste funcții pot fi îndeplinite și de un parlament unicameral, și de unul bicameral. Reprezentarea voinței electoratului nu ține de numărul camerelor, ci de modul de alegere a parlamentarilor și de durata mandatului acestora.¹⁰ Calitatea actului legislativ ar putea fi teoretic sporită prin capacitatea celei de-a doua camere de a îmbunătăți propunerile legislative trecute de prima cameră, dar experiența legilor adoptate din 1990 încoace și numărul celor blocate în hățișul mecanismelor parlamentare nu sunt deloc încurajatoare, iar un observator cinic ar putea spune, probabil, fără a avea dreptate, că mai rău de cât atât nu se poate. În fine, performanța controlului parlamentar asupra celorlalte puteri nu depinde nici ea de numărul camerelor, ci mai degrabă de calitatea activității comisiilor de specialitate ale Parlamentului și de capacitatea parlamentarilor de a se ridica deasupra partizanatelor politice în exercitarea actului de control. Aici am ajuns însă deja la precepte ce par venite din altă lume decât din realitatea României primului deceniu al secolului al XXI-lea.

Teoretic, se urmărește astfel celeritatea procesului legislativ și înlăturarea anevoioasei proceduri de mediere ce poate surveni în caz de dezacord. La o privire mai atentă însă, se observă că aceste prerogative distincte conduc la unele concesii greu de admis. De exemplu, mecanismul funcțional îndrituiește camera sesizată în prima lectură să se pronunțe într-un termen general de 45 de zile; în caz de depășire a acestui termen, se consideră că proiectul de lege sau propunerea legislativă a fost adoptată în camera respectivă, urmând să fie trimisă în cea de-a doua cameră pentru o decizie definitivă. În acest caz, voin-

ța uneia dintre camere rămâne paradoxal neexprimată, Parlamentul funcționând ca unicameral.

Un alt oximoron al bicameralismului¹¹ rămâne acordarea unei protecții egale atât deputaților, cât și senatorilor, în materie de incompatibilități și imunități parlamentare. Nu degeaba se pune problema (în) utilității bicameralismului într-un stat care ține cu dinții de tradiția anacronică a sistemului bicameral conservat de constituțiile adoptate până în 1948. Paranteza din perioada comunistă (atunci când, așa cum am menționat anterior, unicul organ legislativ era Marea Adunare Națională, a cărei funcționare independentă a fost, desigur, contestată) este unul din argumentele ridicate de politicieni împotriva reinstaurării monocameralismului. Or, nu trebuie trecut cu vederea faptul că state precum Bulgaria, Croația, Ungaria, Portugalia, Finlanda, Danemarca, Suedia, Grecia, Ucraina, Islanda, Serbia, Peru, Venezuela, Noua Zeelandă sau China au optat pentru sistemul unicameral. Argumentele favorabile acestui sistem sunt indivizibilitatea suveranității și preponderența organului legislativ asupra executivului, în speță, revocarea posibilității executivului de a se baza pe una dintre camerele legislative pentru a contracara rezistența întâmpinată de cealaltă cameră. Desigur, acestora li se adaugă văditele diminuări ale costurilor, celeritatea procesului legislativ și transparența deciziilor.

Nu în ultimul rând, România nu se confruntă cu o populație masiv eterogenă, problemă care revendică bicameralismul în state precum Belgia sau Elveția. În mod evident, ambele sisteme prezintă avantaje și dezavantaje și rămâne la latitudinea fiecărui stat să opteze pentru propriul bine. Ca adepți ai tradiției sistemului bicameral, suntem o excepție în sud-estul Europei, din păcate una sublimă din punct de vedere teoretic, dar fără fond.¹²

Modelele de parlamentarism ilustrate la începutul lucrării au câteva trăsături dis-

tincte care au contribuit la implementarea lor cu un important succes și la categorisirea lor drept modele de parlamentarism. Pe de o parte, în Anglia se poate vorbi de o practică îndelungată a bicameralismului, care i-a conferit un prestigiu remarcabil, dar și de abilitatea intelectuală și de conducere a unor personalități pregnante. Deși este un stat relativ tânăr, Finlanda a implementat cu succes un sistem monocameral în care guvernarea este exercitată de oameni de stat capabili, recunoscuți, cu studii de specialitate pentru competența și respectabilitatea de care dau dovadă. Întrebarea de al cărui răspuns am încercat să ne apropiem în studiul nostru este: ce fel de sistem parlamentar i se potrivește României? O mențiune preliminară în acest sens trebuie făcută, și anume faptul că sistemul parlamentar din România se apropie foarte mult de ceea ce unii autori numesc „bicameralism unicameral.”

În concluzie, opțiunea pentru un Parlament unicameral sau pentru păstrarea sistemului bicameral nu va îmbunătăți prin ea însăși funcționarea instituției. Această constatare ne poate îndemna să considerăm că, dacă Parlamentul tot va funcționa prost, atunci măcar să coste mai puțin și să adopte legile mai repede. Dacă vom considera însă că prioritatea noastră este îmbunătățirea funcționării statului, inclusiv a Parlamentului, atunci va trebui să ne înarmăm cu răbdare și consecvență și să avem grijă ca opțiunea pentru un sistem uni- sau bicameral să fie urmată de alte măsuri în vederea ridicării nivelului de performanță al instituției Parlamentu-

lui. Ideal ar fi să alegem parlamentari mai competenți și mai dedicați binelui public, dar experiența ne învață să nu ne facem iluzii în acest sens.¹³ Competența limitată a parlamentarilor poate fi parțial compensată de calitatea consilierilor din comisiile de specialitate ale Parlamentului, deși nu trebuie să uităm că decizia finală este normal să rămână la nivelul reprezentanților aleși. În ceea ce privește riscul ca preocuparea pentru binele public să fie eclipsată de cea pentru interesele personale și de grup, aici trebuie, într-adevăr, să căscăm bine ochii pe cine alegem și, totodată, să milităm pentru aplicarea unor mecanisme instituționale care să limiteze posibilitățile de abuz și/sau de deturnare a funcției publice. Iar testul pentru acestea este capacitatea de a aplica aceeași măsură independent de culoarea politică a celor ce încalcă regulile. Cu alte cuvinte, ar trebui să-i sprijinim pe parlamentarii care au tăria să voteze și contra colegilor lor de partid și să penalizăm partidele, precum și pe acei dintre parlamentari care se ghidează după criterii partizane când este vorba de etică și legalitate.¹⁴

Structura pe care o îmbracă Parlamentul ține de sistemul constituțional din fiecare societate, de necesitatea realizării anumitor cerințe sociale, în special în perioada de tranziție, cum este cazul societăților foste comuniste.

În ultimă instanță, modul de constituire și funcționare a Parlamentului ține de însăși identitatea și independența fiecărei națiuni, ea fiind o componentă a suveranității naționale.

NOTE

¹ Dr. Gheorghe Rădescu. *Diplomația Parlamentară*, Editura Lumina Lex, București, 2000.

² Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, Ion Scurtun. *Enciclopedia de istorie a României*, Editura Meronia, București, 2000.

³ Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, Ion Scurtun. *Enciclopedia de istorie a României*, Editura Meronia, București, 2000;

- ⁴ Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, Ion Scurtun. Enciclopedia de istorie a României, Editura Meronia, București, 2000.
- ⁵ Dr. Gheorghe Rizescu. Diplomația Parlamentară, Editura Lumina Lex, București, 2000.
- ⁶ Ionescu Cristian. Tratat de drept constituțional, ediția 2, Editura C. H. Beck, 2008.
- ⁷ Ionescu Cristian. Tratat de drept constituțional, ediția 2, Editura C. H. Beck, 2008.
- ⁸ Constanța Călinoiu, Victor Duculescu, Georgeta Duculescu. Tratat de drept constituțional comparat, Editura Lumina Lex, București, 2004.
- ⁹ Constanța Călinoiu, Victor Duculescu, Georgeta Duculescu. Tratat de drept constituțional comparat, Editura Lumina Lex, București 2004.
- ¹⁰ Gheorghe Rizescu. Diplomația Parlamentară, Editura Lumina Lex, București, 2000.
- ¹¹ Draganu Tudor. Drept constituțional și institutii politice. București: Editura Lumina Lex, 2008.
- ¹² Muraru Ioan. Drept constituțional și instituții politice. București: Editura C. H. Beck, 2006.
- ¹³ Deleanu Ion. Instituții și proceduri constituționale. București: Editura C. H. Beck, 2006.
- ¹⁴ Ionescu Cristian. Tratat de drept constitutional, ediția 2. București: Editura C. H. Beck, 2008.

BIBLIOGRAFIE

1. Călinoiu Constanța, Duculescu Victor, Duculescu Georgeta. Tratat de drept constituțional comparat. București: Editura „Lumina Lex,” 2004.
2. Deleanu Ion. Instituții și proceduri constituționale. București: Editura „C. H. Beck,” 2006.
3. Ionescu Cristian. Tratat de drept constituțional, ediția 2. București: Editura „C. H. Beck,” 2008.
4. Muraru Ioan. Drept constituțional și instituții politice. București: Editura „C. H. Beck,” 2006.
5. Drăganu Tudor. Drept constituțional și instituții politice. București: Editura „Lumina Lex,” 2008.
6. Ionescu Cristian. Drept constituțional comparat. București: Editura „C. H. Beck,” 2008.
7. Alexandrescu Ion, Bulei Ion, Mamina Ion, Scurtun Ion. Enciclopedia de istorie a României. București: Editura „Meronia,” 2000.
8. Dr. Gheorghe Rizescu. Diplomația parlamentară. București: Editura „Lumina Lex,” 2000.

Prezentat: 7 iunie 2014.

E-mail: bajenaru@mail.ru